

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Forum Liderów Banków Spółdzielczych 2018

Wyzwania biznesowe bankowości spółdzielczej w dobie rosnącej konkurencji na rynku usług finansowych

I. Wystąpienia otwierające

- *Krzysztof Pietraszkiewicz, Prezes Związku Banków Polskich;*
- *Anna Trzecińska, Wiceprezes Narodowego Banku Polskiego;*
- *Paweł Rudolf, Dyrektor Departamentu Bankowości Spółdzielczej Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego.*

1. Obrady Forum Bankowego 2018 otworzył Krzysztof Pietraszkiewicz, Prezes Związku Banków Polskich. Podkreślił, że sektor banków spółdzielczych jest silnie eksponowany na konsekwencje osłabienia koniunktury gospodarczej, natomiast obecne rozwiązania systemowe nie zapewniają dostatecznego jego bezpieczeństwa. Następne osłabienie gospodarcze może stworzyć istotne zagrożenia ekonomiczne dla wielu pojedynczych banków spółdzielczych, szczególnie tych pozostających poza Systemami Ochrony Instytucjonalnej. Dlatego też sektor ten wymaga dodatkowych działań i rozwiązań systemowych. Mając to na uwadze został powołany Konwent na rzecz Współpracy i Rozwoju Polskiej Bankowości Spółdzielczej, w którego skład wchodzi członkowie rad zrzeczeń, rad nadzorczych banków zrzeszających, rad IPS, zarządów banków zrzeszających i IPS oraz Związku Banków Polskich i Krajowego Związku Banków Spółdzielczych.

2. Narodowy Bank Polski podkreślił, że bieżący rok jest przełomowy dla sektora bankowości spółdzielczej, zwłaszcza w kontekście wygasania umów zrzeczeń. Dotychczasowe doświadczenia z funkcjonowaniem Systemów Ochrony Instytucjonalnej NBP ocenia pozytywnie. Jednakże przed sektorem lokalnych instytucji finansowych jest jeszcze sporo wyzwań, którym muszą one sprostać w celu dalszego, efektywnego funkcjonowania.

3. W zakresie szans, jakie banki spółdzielcze powinny wykorzystać dla poprawy efektywności swojego działania, należy wskazać: wzrost udziału tego sektora w finansowaniu jednostek samorządu terytorialnego, dynamiczny wzrost depozytów sektora niefinansowego (co świadczy o wysokim zaufaniu deponentów), istotną rolę w finansowaniu rolników (udział 56%, wpływ na to ma znajomość rynku lokalnego), rozbudowana sieć placówek w całym kraju (większy trend likwidowania placówek bankowych obserwowany jest w sektorze komercyjnym. Bez banków spółdzielczych poziom wykluczenia finansowego byłby stanowczo większy).

4. Jako obszary wymagające większej uwagi lub zmian w działalności lokalnych instytucji finansowych, NBP wskazuje wyzwania regulacyjne, środowiskowe, technologiczne. Aby im sprostać niezbędne jest przeprowadzenie procesów konsolidacyjnych. W Europie sektor

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

spółdzielczy ma już doświadczenia w tym zakresie, zwłaszcza w celu nadążenia za rozwojem technologicznym i sprostania konkurencji ze strony banków komercyjnych. W ostatnich latach obserwowany jest spadek jakości kredytów w bankach spółdzielczych, zwłaszcza w portfelu kredytów dla przedsiębiorców. Kolejnym problemem lokalnych instytucji finansowych, jest model biznesowy o niskiej efektywności i generujący duże koszty. Wcześniej wskazany atut posiadania dużej ilości placówek generuje konieczność ponoszenia dużych, stale rosnących nakładów finansowych.

5. Jednym z kluczowych wyzwań sektora spółdzielczego jest konkurencja z bankami komercyjnymi. Dzisiejszy model bankowości odchodzi stopniowo od tradycyjnego. Wchodzimy w erę otwartej bankowości. Dlatego też lokalne instytucje finansowe powinny zastanowić się nad formułą współpracy z FinTechami, zwłaszcza w kontekście wprowadzania nowych technologii. Jednakże w tym miejscu należy pamiętać o ryzykach wynikających z działalności w cyberprzestrzeni. Jest to niezwykle złożony i skomplikowany temat.

6. Banki spółdzielcze nie poradzą sobie z powyższymi wyzwaniami działając w pojedynkę. Narodowy Bank Polski wspiera Systemy Ochrony Instytucjonalnej od początku ich powstania. Podmioty pozostające dotychczas poza tymi strukturami muszą podjąć decyzję co do dalszej swojej strategii działalności i funkcjonowania. Czasu pozostało coraz mniej, wyzwania i wymogi regulacyjne rosną. To budzi obawy NBP.

7. Urząd Komisji Nadzoru Finansowego wyraził obawę związaną z kontynuacją odpływu udziałowców z sektora bankowości spółdzielczej. KNF prowadzi działania mające na celu zapobieganie temu trendowi, np. poprzez „poluzowywanie” polityki dywidendowej.

8. Istotnym ryzykiem, jakiemu banki spółdzielcze muszą sprostać, jest ryzyko reputacyjne. Dlatego tak istotna jest rola IPSów, zwłaszcza w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych. KNF popiera dotychczasowe działania systemów, jednakże konieczna jest dalsza praca na rzecz ich wzmocnienia.

9. KNF, podobnie jak NBP, wyraził poparcie dla działań konsolidacyjnych w ramach sektora. Jednakże owa konsolidacja nie jest rozumiana jako łączenie, a jako budowa wspólnych struktur, narzędzi (w tym IT), oferty czy produktów. To co na pewno czeka banki spółdzielcze, to konieczność wyjścia do klienta w ramach nowych technologii. Wymaga to poniesienia wysokich nakładów inwestycyjnych. Banki spółdzielcze działając w pojedynkę nie dadzą sobie z tym rady. Podstawą budowy ich konkurencyjności powinna być bankowość relacyjna. Proces łączenia podmiotów powinien być motywowany chęcią rozwoju biznesowego, a nie traktowany jedynie jako szansa na przeżycie i ratowanie reputacji.

II. Raporty IPS o sytuacji sektora bankowości spółdzielczej

- *dr Sławomir Czopur, Prezes Zarządu Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS*

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

- *dr Adam Skowroński, Prezes Zarządu Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB*

1. W bankach spółdzielczych działających w ramach IPS, podobnie, jak w bankach komercyjnych, obserwowany jest spadek dynamiki kredytów netto sektora niefinansowego, z tym że w przypadku sektora spółdzielczego dynamika pozostaje wyższa niż w podmiotach komercyjnych. Dynamika depozytów sektora niefinansowego oraz JST w bankach spółdzielczych jest dużo wyższa niż w sektorze komercyjnym. Udział depozytów JST pozostaje stabilny (10%), ale w kilku bankach niepokoi wysokie uzależnienie od depozytów tej grupy podmiotów (ich udział przekracza 25%).

2. Płynność banków spółdzielczych kształtuje się na bardzo wysokim poziomie. Systematycznie wzrasta udział aktywów płynnych w ich bilansach. Adekwatność kapitałowa większości banków spółdzielczych pozostaje odpowiednia. Jednakże ze względu na rosnące wymogi kapitałowe zmniejsza się nadwyżka funduszy, którymi dysponowały banki spółdzielcze i które mogły być przeznaczane na rozwój działalności kredytowej.

3. Podkreślono, że banki spółdzielcze mogłyby dążyć do wyrównania wskaźników z sektorem komercyjnym, jednakże w konsekwencji może się to wiązać z utratą relacyjności prowadzonej przez nie działalności.

4. Niektóre, bardziej aktywne banki napotkają na ograniczenie rozwoju w postaci niewystarczających funduszy i należałoby szukać kapitału zarówno poza Systemem Ochrony, jak i mechanizmów transferu kapitałów pomiędzy uczestnikami IPS.

5. Wskazano, że pożądanym kierunkiem rozwoju lokalnych instytucji finansowych powinno być „wyjście” poza krąg swojego tradycyjnego klienta i rozwijanie działalności w nowych obszarach, w tym pozyskanie dużych klientów biznesowych.

6. Korzyści z uczestnictwa w IPS: brak konieczności indywidualnego spełniania normy wskaźnika LCR, stosowanie 0% wagi ryzyka dla ekspozycji wobec innych uczestników systemu, możliwość niepominiania funduszy własnych o zaangażowania kapitałowe wobec innego uczestnika systemu, zwolnienie z obowiązku opracowywania indywidualnego planu naprawy, możliwość opłacenia składek na Fundusz Pomocowy ze środków zwolnionych z wpłat na BFG, obniżenie składek na KNF, niższe składki na BFG. Celem funkcjonowania Systemu Ochrony jest zapewnienie płynności i wypłacalności każdego jego uczestnika.

7. Wyzwania, jakie stoją przed IPS i uczestniczącymi w nich bankami to: rozwój bezpiecznej działalności biznesowej, sprostanie rosnącym wymogom regulacyjnym, optymalizacja modeli funkcjonowania (ograniczenie kosztów i poprawa efektywności), zmiany strukturalne w sektorze spółdzielczym.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

III. Rekomendacje systemów ochrony instytucjonalnej dla banków spółdzielczych w zakresie zarządzania ryzykiem bankowym w świetle dotychczasowych doświadczeń

- *Wiesław Żółtkowski, Wiceprezes Zarządu Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS*
- *Michał Ołdakowski, Wiceprezes Zarządu Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB*

1. Przedstawiciele IPS dostrzegli problem, iż przedstawiciele instytucji nadzorczych nie zawsze rozumieją specyfikę działalności banków spółdzielczych.

2. Podkreślono, że nie tylko banki spółdzielcze mają problemy ze współpracą, ale instytucje nadzorcze również funkcjonują niespójnie. Dlatego też niezbędny jest dialog między organami nadzorującymi i podmiotami nadzorowanymi, a także udział Systemów Ochrony Instytucjonalnej w opiniowaniu regulacji nadzorczych w kierunku silnego respektowania zasady proporcjonalności.

3. Przedstawiono następujące rekomendacje dla banków spółdzielczych w zakresie zarządzania ryzykiem bankowym:

a) Ryzyko kredytowe:

- niepodejmowanie nadmiernego ryzyka w transakcjach kredytowych w stosunku do posiadanych kompetencji (unikanie ryzykownych branż, niepoznanych klientów, skomplikowanych transakcji),
- wzmocnienie znaczenia i jakości prowadzonego monitoringu kredytowego oraz zapewnienie rzetelnej klasyfikacji klientów,
- wypracowanie dobrej praktyki restrukturyzacji klientów w trudnej sytuacji – prowadzenie transparentnej polityki w tym zakresie oraz pozyskanie kompetencji z zakresu windykacji,
- poprawa zarządzania zabezpieczeniami i wypracowanie polityki w tym zakresie,
- rozwijanie narzędzi wspomagających procesy kredytowe,
- podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników (wzmocnienie ilości i jakości szkoleń pracowników, zatrudnienie specjalistów, sukcesja i zastępowalność).

b) Rentowność i kapitał:

- rozwój bezpiecznej działalności kredytowej,
- budowa wyniku pozaodsetkowego,
- efektywność kosztowa m.in. poprzez przenoszenie procesów do banków zrzeszających,
- poprawa rentowności,
- poszukiwanie efektywnej alokacji kapitału w ramach banków w Systemach Ochrony,
- aktywizacja udziałowców i budowa funduszu udziałowego.

c) Ryzyko operacyjne:

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

- poprawa zarządzania uprawnieniami użytkowników w systemach transakcyjnych banku, w tym: wprowadzenie okresowych przeglądów wszystkich uprawnień, ograniczenie możliwości jednoosobowej realizacji całego procesu,
- wzmocnienie rozwiązań organizacyjnych i technicznych w obszarze zapewnienia ciągłości działania banku w sytuacji krytycznej,
- poprawa zarządzania procesem przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu, poprzez: lepszą ocenę ryzyka klienta opartą na odpowiedniej identyfikacji i weryfikacji klienta, analizowanie operacji, nie tylko z perspektywy kwoty transakcji, zwiększenie wśród pracowników świadomości ryzyka realizowanych transakcji pieniężnych pomiędzy klientami.

d) Ryzyko IT:

- rekomendacje doraźne: podniesienie poziomu bezpieczeństwa wykorzystywanej przez banki infrastruktury, wymiana sprzętu lub oprogramowania nieobjętego wsparciem dostawcy, wypracowanie efektywnych procesów zrzeszeniowych zapewniających adekwatne wpieranie banków w realizacji procesów IT.
- rekomendacja strategiczna: powszechne wdrożenie rozwiązań zrzeszeniowych.

e) Struktura organizacyjna i zarządzanie bankiem – u podstaw wielu ustaleń z zakresu powyżej omówionych ryzyk leżą problemy o charakterze systemowym

- zmiana struktur organizacyjnych celem rozdziału czynności nadzorczych i kontrolnych od operacyjnych,
- zapewnianie lepszych kompetencji pracowników oraz ich zastępowalności na kluczowych pozycjach,
- wdrażanie automatyzacji i poprawa efektywności procesów,
- poprawa jakości informacji zarządczej i kontroli wewnętrznej.

IV. Przedstawienie wniosków z Konferencji Kadry Kierowniczej Bankowości Spółdzielczej w Józefowie i stanu ich wdrożenia na koniec sierpnia 2018 r.

Moderator:

- *Krzysztof Pietraszkiewicz, Prezes Związku Banków Polskich*

Ocena efektów realizacji wdrożenia wniosków:

- *Bartosz Kublik, Prezes Zarządu Banku Spółdzielczego w Ostrowi Mazowieckiej*
- *dr hab. Lech Kurkliński, Dyrektor ALTERUM Ośrodek Badań i Analiz Systemu Finansowego*
- *Edward Tybor, Prezes Zarządu Tatrzańskiego Banku Spółdzielczego*
- *Krystyna Majerczyk-Żabówka, Prezes Zarządu Krajowego Związku Banków Spółdzielczych*

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

1. Na poziomie europejskim sektor bankowości spółdzielczej boryka się z takimi samymi problemami, jak polskie banki: globalizacją, koniecznością nadążania za rozwojem nowych technologii, nadmiarem regulacji unijnych. Jednakże w innych państwach, jak np. Niemcy czy Austria, lokalne instytucje finansowe podejmują wspólne działania i łączą się, aby budować wspólne rozwiązania. Potrafią rozmawiać o fuzjach przed szkodą, a nie dopiero w sytuacjach kryzysowych. Wykształcono kulturę dialogu.

2. Główną przewagą bankowości spółdzielczej jest jej relacyjność i elastyczność, co jest możliwe do uzyskania dzięki lokalnemu charakterowi ich działalności. Jednakże każda lokalna instytucja finansowa musi sobie poradzić z profesjonalnym zarządzaniem ryzykiem i optymalizacją nakładów/kosztów operacyjnych. W obecnych uwarunkowaniach regulacyjno-technologiczno-rynkowych bez zewnętrznego wsparcia (współdzielenia funkcji) bank spółdzielczy zdany jest na porażkę.

3. W ramach kierunków dalszego rozwoju bankowości spółdzielczej w pierwszej kolejności przedyskutowane i uzgodnione powinny zostać trzy kwestie:

a) Model bankowości spółdzielczej - zdefiniowanie ról wszystkich podmiotów wchodzących w jej skład.

b) Standard banku spółdzielczego - zdefiniowanie podstawowego, wspólnego zakresu usług i działań realizowanych w jednakowy sposób bądź w podobnym zakresie w każdym banku.

c) Zasady integracji banków spółdzielczych - rozumiane jako podejmowanie przez nie wspólnych działań w zakresie biznesowym i realizacja funkcji wsparcia.

4. W ramach modelu bankowości spółdzielczej przesądzenia wymaga:

a) Zakres kompetencji pojedynczego banku spółdzielczego, banku zrzeszającego oraz systemu ochrony instytucjonalnej w kontekście poszukiwania optymalnej efektywności grupy jako uczestnika rynku usług bankowych/finansowych.

b) Zmiana filozofii zarządzania, uwzględniająca procesy biznesowe w skali całej grupy uczestniczących banków.

c) Zweryfikowanie dotychczasowej roli banków zrzeszających i banków spółdzielczych, w tym „uwolnienie” lokalnych instytucji finansowych od realizacji funkcji wspomagających i ich centralizacja w ramach grupy np. na szczeblu banku zrzeszającego/systemu ochrony instytucjonalnej/zrzeszenia zintegrowanego lub całkowitym ich „wyprowadzeniu” poza banki.

5. Model bankowości spółdzielczej powinien zawierać nie tylko podział kompetencji pomiędzy poszczególnymi jej strukturami, ale także standard banku spółdzielczego, czyli zakres podstawowych parametrów, które powinny być identyczne w każdym banku spółdzielczym. Przygotowane i uzgodnione rozwiązania w zakresie modelu bankowości spółdzielczej muszą objąć najistotniejsze elementy zarządzania bankami.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

6. Jednym z podstawowych problemów bankowości spółdzielczej jest brak ujednoliconego podejścia i wspólnego modelu w zakresie stosowanych rozwiązań informatycznych. Natomiast konieczność podążania za zmianami technologicznymi należy postrzegać jako szansę, a nie zagrożenie.

7. Przy obserwowanym tempie zmian w otoczeniu rynkowym, postępie technologicznym, narastającej konkurencji, funkcjonowanie poszczególnych banków spółdzielczych na zasadach pełnej odrębności, bez wspólnych rozwiązań, doprowadzi do tego, że będą przesuwają się one na pozycje przegrane, próbując konkurować na wszystkich polach ze znacznie silniejszymi (głównie pod względem finansowym) podmiotami, przy zachowaniu dotychczasowych metod zarządzania i poziomu kreatywności. Przyszłość sektora bankowości spółdzielczej zależy od: reakcji społeczności banków spółdzielczych na wyzwania związane z kierunkami rozwoju sektora, zmianę modelu biznesowego, wypracowania wspólnego standardu funkcjonowania lokalnych instytucji finansowych i zakresu podejmowanych wspólnych działań.

8. Zwrócono uwagę, że dzięki systemowi ochrony instytucjonalnej banki zrzeszające będą traktowane na równi z bankami spółdzielczymi, co należy uznać za dużą zmianę w porównaniu do dotychczasowego podejścia. Należy się zastanowić nad nowym modelem relacji pomiędzy obiema grupami podmiotów.

9. W projektach wspólnych w ramach grupy problemem nie jest wyłącznie sposób finansowania, ale proces podejmowania decyzji i ich realizacji. Potrzebna jest zatem odpowiednia zmiana umów zrzeszenia. Należy się zastanowić, czy nie wskazane byłoby rozszerzenie roli Rad Zrzeszeń. Dotychczas jej rola była opiniodawcza i nie miała większego przełożenia na działalność grupy bankowej. Należy też zastanowić się nad wyposażeniem tego organu w odpowiednie narzędzia służące egzekwowaniu podjętych decyzji.

10. Jednym z priorytetów lokalnych instytucji finansowych powinno być działanie na rzecz wypracowania jednolitych, sektorowych rozwiązań informatycznych na poziomie zrzeszeń skierowanych do banków spółdzielczych. Warto wykorzystać w tym celu dotychczasowe rozwiązania w sektorze, dorobek obu zrzeszeń oraz najlepsze praktyki bankowości spółdzielczej. W tym celu rekomendowane jest wystąpienie do instytucji publicznych, realizujących Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju o wsparcie dla procesu rozwoju, utrzymania i modernizacji jednolitych sektorowych rozwiązań informatycznych bankowości spółdzielczej.

11. Istotne jest, aby w przypadku projektów/inicjatyw indywidualnych banki spółdzielcze miały akceptację i poparcie dla nich na poziomie zrzeszeń.

12. Konieczne jest opracowanie i wdrożenie jednolitych zasad konkurowania w sektorze bankowości spółdzielczej. Niezbędny w tym miejscu jest konstruktywny dialog i podejmowanie wspólnych strategicznych decyzji.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

V. Strategia biznesowa banków spółdzielczych:

- Jak zmieniać model biznesowy w warunkach gorszych wyników mniejszych banków na rynku polskim i dalszej konsolidacji sektora bankowego.

- Rola banków zrzeszających w tym procesie.

Moderator:

- *Włodzimierz Kiciński, Wiceprezes Związku Banków Polskich*

Prezentacje wprowadzające:

- *dr Mariusz Cholewa, Prezes Zarządu Biura Informacji Kredytowej S.A.*
- *Andrzej Banasiak, Doradca Zarządu Związku Banków Polskich*

Panel dyskusyjny:

- *Zdzisław Kupczyk, Prezes Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.*
- *Karolina Jankowiak, Wiceprezes Zarządu SGB-Banku S.A.*
- *Ewa Poźniak-Kilkowska, Prezes Zarządu Banku Rumia Spółdzielczego*
- *Adam Dudek, Prezes Zarządu Banku Spółdzielczego w Limanowej*
- *dr Michał Król, Prezes Zarządu Mikołowskiego Banku Spółdzielczego*

1. Doświadczenia europejskie pokazują, że jedynie sektory banków spółdzielczych posiadające silne zaplecze udziałowców, dobrze zorientowane na potrzeby rynkowe i posiadające dobrze zorganizowany biznes osiągają znaczącą pozycję na swoich rynkach. Relacyjność banków spółdzielczych opiera się w dużym stopniu na udziałach obywateli w lokalnych instytucjach finansowych – o ile liczba udziałowców w Europie systematycznie rośnie, to w Polsce uległa istotnemu obniżeniu. Zdobycie dużej bazy udziałowców jest kluczem do rozwoju bankowości spółdzielczej.

2. Banki spółdzielcze w Europie mają silnie zdefiniowany profil działalności, skoncentrowany wokół działalności kredytowej (głównie w zakresie kredytów mieszkaniowych i MŚP).

3. Tempo wzrostu sektora w relacji do tempa wzrostu PKB jest zbyt powolne (w tym w okresie dobrej koniunktury). Kontynuowanie takiego trendu może ograniczać rozwój gospodarki kraju. Rentowność mierzona zwrotem na kapitale jest niska i tworzy istotne ograniczenia, takie jak: niska atrakcyjność dla inwestorów, ograniczone możliwości wzrostu, trudności w pozyskaniu nowych kapitałów.

4. Pogarszająca się koniunktura gospodarcza może skutkować istotnymi wyzwaniami sektora: wzrost NPL, ograniczenie możliwości wspierania gospodarki, powstanie obciążeń dla gospodarki na skutek potrzeby restrukturyzacji licznej grupy małych banków, utrata przez

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

sektor zdolności do auto-sanacji, przy braku dostatecznej infrastruktury w zakresie restrukturyzacji banków.

5. Bankowość komercyjna zmienia się w kierunku konsolidacji, zwiększenia udziału technologii i zmniejszenia zatrudnienia, zbliżenia procesowego do firm technologicznych. Jednokierunkowe zmiany w sektorze dużych banków tworzą też szanse dla banków spółdzielczych: świat globalny okazał się mniej solidarny niż lokalny i regionalny; usługi stają się szybsze, ale coraz mniej dostosowane do lokalnej specyfiki rynków, wiele osób woli „widzieć” swoje aktywa, mogą ujawniać się niedostosowania związane ze zmianami na rynkach, oszustwami, słabością nadzorów, nasilać się będzie presja na zaspokajanie potrzeb w zakresie wspierania coraz bardziej indywidualnych projektów regionalnych - mieszkańców najbardziej dotyczą sprawy konkretne - drogi, autobusy, służba zdrowia, szkoły, ekologia. Zasadny może być powrót do idei wspólnotowych instytucji finansowych – opartych o dobrą strategię rynkową i nowoczesne technologie. Jeżeli będą efektywnie konkurować z bankami komercyjnymi, ich rola może się skutecznie zwiększać.

6. Jako kluczowe elementy budowy strategii bankowości spółdzielczej wskazano konieczność: wypracowania umiejętności komunikacji na wielu poziomach - nie tylko zarządczym, dzielenia się wiedzą i doświadczeniem, wykorzystanie już dostępnych rozwiązań i ich rozwój na poziomie zrzeszenia, efektywny proces decyzyjny, a także budowa centrum usług wspólnych i centrum bezpieczeństwa dla całego zrzeszenia. Dodatkowo należy położyć nacisk na efektywne systemy motywujące dla pracowników.

7. Wyrażono opinię, że strategia zrzeszenia powinna składać się ze spójnej strategii banków spółdzielczych i banku zrzeszającego. Lokalne instytucje finansowe powinny pełnić rolę banków niszowych – adresowanych dla klientów oczekujących elastyczności, szybkiego procesu decyzyjnego. będących nie tak atrakcyjnymi dla banków komercyjnych. Jeżeli chodzi o ofertę lokalnych instytucji finansowych, to powinny one oferować produkty niestandardowe, wykraczające poza interes podmiotów komercyjnych. Natomiast banki zrzeszające powinny podjąć działania, aby w przyszłości pełnić rolę FinTech’ów dla banków spółdzielczych.

8. Jako dobre rozwiązanie wskazano wypracowanie minimalnego pakietu produktów i usług, obowiązkowych do wdrożenia przez wszystkich uczestników zrzeszenia. Dodatkowo należy korzystać z usług spółek zależnych, jako uzupełnienia oferty banków spółdzielczych.

9. Należy dążyć do współpracy pomiędzy oboma zrzeszeniami. Pozwoli to na obniżenie kosztów, wypracowanie jednolitych rozwiązań sektorowych, wspólne występowanie i reprezentację przed organami nadzorczymi, a także kształtowanie wspólnego wizerunku polskiej bankowości spółdzielczej. Jest wiele obszarów, które należy rozwijać wspólnie, bez podziału na grupę BPS i SGB. Indywidualne działania nie przyniosą efektu, a współpraca oznacza obniżenie kosztów, wzrost efektywności i bezpieczeństwa.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

VI. Bankowość spółdzielcza w dobie digitalizacji, open banking i mobilności klientów. Cyberbezpieczeństwo.

Moderator:

- *Krzysztof Pietraszkiewicz, Prezes Związku Banków Polskich*

Panel dyskusyjny:

- *Dariusz Olkiewicz, Wiceprezes Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.*
- *Ziemowit Stempin, Wiceprezes Zarządu SGB-Banku S.A.*
- *Piotr Witczak, Członek Zarządu Banku Spółdzielczego w Zgierzu*
- *Piotr Muszyński, Dyrektor ds. Infrastruktury Banku Spółdzielczego Ziemi Kaliskiej*
- *Piotr Balcerzak, Dyrektor Zespołu Bezpieczeństwa Banków Związku Banków Polskich*
- *Adrian Kurowski, Dyrektor Visa w Polsce*

1. Podkreślono, że klienci oczekują od banków nowych rozwiązań technologicznych. Stopniowo się oni przyzwyczajają do coraz dalej idących udogodnień. Jeżeli jakieś rozwiązanie jest szeroko reklamowane przez banki komercyjne, to lokalne instytucje finansowe powinny dążyć, aby w niedługim czasie również je wprowadzić. Inaczej oczekiwania klientów nie zostaną spełnione, co wpłynie negatywnie na pozycję konkurencyjną sektora spółdzielczego.

2. Jednakże w ramach wprowadzania nowych rozwiązań technologicznych dla klientów, należy pamiętać o konieczności zachowania ich wysokiego poziomu bezpieczeństwa. Należy pamiętać, że na IT można przeznaczyć ogromne środki, jednakże banki spółdzielcze dysponują ograniczonymi zasobami na ten cel.

3. Biorąc powyższe pod uwagę, w kontekście istniejących wyzwań technologiczno-regulacyjnych rekomendowanym rozwiązaniem jest synergizacja działań technologicznych pomiędzy różnymi podmiotami, zarówno instytucjami finansowymi, jak i świadczącymi usługi w tym obszarze. Bezpieczeństwo instytucji finansowych i ich klientów jest kwestią kluczową. Ze względu na skalę działania nakłady na cyberbezpieczeństwo muszą być ogromne, a współpraca pomiędzy poszczególnymi podmiotami w ramach sektora i między sektorami wielopoziomowa.

4. W zakresie cyberbezpieczeństwa i ryzyk związanych z tym obszarem wskazano, że łatwiej jest zaatakować klienta nieświadomego. Trendy i tendencje przestępcze rozwinęły się w kierunku ataków spersonalizowanych, wymagających dłuższego procesu przygotowawczego i obserwacji zachowań klienta. Zgodnie z orzecznictwem sądów, w przypadku cyberataku bank musi udowodnić klientowi rażące naruszenie bezpieczeństwa w zakresie korzystania przez niego z konta on-line.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

5. Podkreślono, że digitalizacja nie stanowi zagrożenia dla relacyjności działalności prowadzonej przez banki spółdzielcze. Są to jednakże nowe narzędzia, z których należy umiejętnie korzystać. Tworzą one szanse na szybsze i łatwiejsze budowanie relacji z klientem.

6. W kwestii budowy relacji z klientem, jako rekomendowane rozwiązanie wskazano konieczność wprowadzania usług doradztwa finansowego i tzw. *help desk*, jako budujących zaufanie społeczeństwa do instytucji finansowych. Klient musi być zadowolony z usług, i mieć do nich dostęp również po godzinach pracy banku.

7. Zwrócono uwagę, że w niedalekiej przyszłości 1/3 procesów w bankach będzie zdigitalizowana: depozyty, rozwiązania kredytowe, systemy sprawozdawcze. Należy budować konkretne rozwiązania i nie pozwolić na postawienie siebie w słabszej pozycji do FinTech. Podobnie, jak w poprzedniej części Forum podniesiono postulat, aby banki zrzeszające stały się FinTechami banków spółdzielczych.

8. Jako kluczowe elementy, z punktu widzenia banków zrzeszających, w zakresie rozwoju nowych technologii i zagrożeń z nimi związanymi zostały wskazane następujące kwestie: potrzeba szerokiej współpracy z bankami spółdzielczymi i ich klientami, prowadzenie akcji edukacyjnych, działania na rzecz budowy wspólnej bankowości elektronicznej. Należy mieć na uwadze, że obszar ten jest niezwykle czaso- i koszto- chłonny. Wymaga bardzo drogich systemów, szczelnych procedur, wyspecjalizowanych pracowników i musi efektywnie funkcjonować przez 365 dni w roku.

VII. Prezentacja wniosków z badania kadrowego oraz wniosków z badania nt. postrzegania banków spółdzielczych

- *prof. dr hab. Jan Szambelańczyk, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu*
- *dr Marcin Idzik, Associate Director TNS Polska S.A.*

1. W ramach wniosków z badania kadrowego, przeprowadzonego w bankach spółdzielczych, jako główne powody do zadowolenia należy wskazać:

- a) Banki spółdzielcze starają się budować długotrwale relacje ze swoimi pracownikami.
- b) Badane podmioty nie mają problemów ze znalezieniem odpowiednich kandydatów do pracy w rozsądnym czasie.
- c) Wiedza zdobyta w trakcie szkoleń jest często wykorzystywana w pracy.
- d) Ponad połowa pracowników odczuwa swobodę w organizacji pracy na stanowisku.
- e) Wysoki jest poziom satysfakcji i zaangażowania pracowników

2. Jako główne obszary problematyczne zostały wskazane następujące kwestie:

- a) Wśród wymagających poniesienia większych kosztów zwrócono uwagę, na:

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

- niewykorzystany jest dostatecznie potencjał motywacyjny zmiennych składników wynagrodzeń (premię lub nagród),
- co czwarty pracownik bankowości spółdzielczej nie uczestniczył w szkoleniu w 2016 r.,
- istnieje konieczność wprowadzenia zmian w systemach oceniania – pożądane jest ściślejsze powiązanie wyników pracy z wynagrodzeniem i rozwojem,
- uwidacznia się ryzyko utraty pracowników, zwłaszcza w niektórych grupach stanowisk.

b) Wśród niewymagających wysokich kosztów zwrócono uwagę na:

- poprawę komunikacji pomiędzy zarządem i pracownikami w zakresie oczekiwań dotyczących warunków pracy,
- zwiększenie partycypacji w podejmowaniu decyzji jest szansą na poprawę opinii o banku i wzrost lojalności pracowników,
- koncentracja na normach i regulacjach prowadzi do erozji spółdzielczego charakteru działania banku,
- wielu pracowników czuje się niesprawiedliwie oceniana.

3. W ramach przeprowadzonego badania dotyczącego postrzegania banków spółdzielczych przez klientów i sposobu radzenia sobie przez nie z wyzwaniami rynkowymi, wskazano że lokalne instytucje finansowe stanowią „drugi bank” w Polsce pod względem liczby obsługiwanych klientów. Jednakże pomimo obserwowanego wzrostu aktywnych klientów w okresie ostatnich 10 lat, z 2,7 mln do 3,2 mln, to ich udział w rynku zmalał z 17% do 12%. Czy posiadana baza kliencka zapewni pożądany poziom przychodów w przyszłości? Jest to możliwe, jednakże niezwykle trudne, dlatego należy poszukiwać nowych klientów.

4. Według wyników badań klient banku komercyjnego korzysta średnio z 3,1 a klient banku spółdzielczego z 2,4 produktu bankowego. 13% klientów lokalnych instytucji finansowych i 4% klientów podmiotów komercyjnych jest nieaktywna. Z dodatkowych produktów w swoim banku zamierza skorzystać 9% klientów banków spółdzielczych i 31% klientów banków komercyjnych w Polsce. Wskazano również, że istnieją duże dysproporcje jeżeli chodzi o efektywność oferowania i sprzedaży produktów finansowych w placówkach bankowych: jest to 63% w przypadku podmiotów komercyjnych i 32% w lokalnych.

5. Wyniki badań również wskazały na niską znajomość marki sektora spółdzielczego. Zaledwie 2 na 10 respondentów na prośbę o wymienienie znanych marek instytucji finansowych w Polsce, wskazuje banki spółdzielcze.

VIII. Spotkanie z Krystyną Skowrońską, Zastępcą Przewodniczącego Sejmowej Komisji Finansów Publicznych nt. wsparcia procesu unowocześniania technologicznego banków spółdzielczych

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Pani Przewodnicząca Krystyna Skowrońska dokonała skrótowego podsumowania prac prowadzonych w KFP. Podkreśliła, że wskazane jest wypracowanie pewnej formuły regularnych spotkań pomiędzy przedstawicielami sektora bankowości spółdzielczej, Związku Banków Polskich, Krajowego Związku Banków Spółdzielczych z Komisją Finansów Publicznych, w celu wypracowania odpowiednich rozwiązań regulacyjnych, mających wpływ na efektywność działalności lokalnych instytucji finansowych.

IX. Uroczysta Kolacja

- *Jan Krzysztof Ardanowski, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi*
- *Zdzisław Sokal, Prezes Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego*

1. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Jan Krzysztof Ardanowski podczas swojego wystąpienia podkreślił, że konieczne są działania prawne adresujące problem zadłużenia gospodarstw rolnych. Potrzebny jest mechanizm dający możliwości bankom poluzowania pewnych rygorów bankowych. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zapowiedziało gotowość do wspólnego wystąpienia do Ministra Finansów, w celu wsparcia banków spółdzielczych, aby mogły one w bezpieczny sposób zaangażować się w pomoc rolnikom.

2. Zdzisław Sokal, Prezes Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w swoim wystąpieniu przypomniał m.in. o obowiązkach sprawozdawczych banków względem BFG. Namawiał do podjęcia działań przygotowawczych do przekazywania niezbędnych informacji.

3. Dodatkowo Prezes Sokal zachęcał do korzystania, w razie potrzeby, z pożyczek z funduszu restrukturyzacyjnego banków spółdzielczych w BFG.

X. Banki spółdzielcze a regulacje:

- Informacja o zmianach legislacyjnych w zakresie restrukturyzacji gospodarstw rolnych i zmian w zakresie możliwości dochodzenia roszczeń

Moderator:

- *Jerzy Bańka, Wiceprezes Związku Banków Polskich*

Prezentacja wprowadzająca:

- *Tadeusz Białek, Dyrektor Zespołu Prawno-Legislacyjnego Związku Banków Polskich*

Panel dyskusyjny:

- *Jan Grzesiek, Prezes Zarządu Banku Spółdzielczego w Jarocinie*
- *Maciej Piskorski, Dyrektor Departamentu Produktów Agro Banku BGŻ BNP Paribas*
- *Zbigniew Polanowski, Zastępca Dyrektora Biura Finansowo-Księgowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa*

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

- *Rafał Kamiński, Zastępca Dyrektora Departamentu Rozwoju Kadr w Przedsiębiorstwach, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości*
- *Piotr Trescher, Radca Prawny Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB*

1. Głównym przedmiotem debaty były prowadzone prace regulacyjne w następujących obszarach:

- a) Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji;
- b) Projekt ustawy o zmianie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw;
- c) Projekt ustawy o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwo rolne;
- d) Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy – Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

2. Podkreślono, że wyzwaniem wynikającym z omawianych regulacji, jest nie tyle ich złożoność pod względem prawnym, ale ich konfliktogenność z perspektywy sektora spółdzielczego. Podstawowym klientem i udziałowcem lokalnych instytucji finansowych są rolnicy. Korzystają oni z usług banków spółdzielczych, jako instytucji, które mają im pomagać, a nie doprowadzić do egzekucji komorniczej ich majątku.

3. W przypadku ustawy o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwo rolne, podkreślono, że główny problem stanowią rezerwy i zabezpieczenia udzielonego finansowania. Banki na razie radzą sobie z tą kwestią, ale regulacje nie powinny stawiać lokalnych instytucji finansowych w złym położeniu. Problem ten wymaga kompleksowego rozwiązania.

4. Jednym z głównych postulatów w tej części Forum było skierowanie apelu o możliwość zaliczenia wpłat banków spółdzielczych i zrzeszających na IPS do kosztów uzyskania przychodów. Podkreślono, że kwestia ta została zagwarantowana w uzasadnieniu do ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych i zrzeszających w 2015 r., a argumenty przemawiające za tym rozwiązaniem były niejednokrotnie zgłaszane regulatorom. Niestety obecnie trwające prace nad nowelizacją ustawy o PIT, ustawy o CIT oraz ustawy – Ordynacja podatkowa, stanowią całkowitą zmianę podejścia Ministerstwa w tej kwestii.

5. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa jest nową instytucją, działającą od września 2017 r. i będącą następcą Agencji Nieruchomości Rolnej i Agencji Rynku Rolnego. Według założeń ustawowych jej celem ma być pomoc podmiotom zadłużonym. Środki na działalność

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

KOWR zostały zabezpieczone w wysokości 100 mln zł w pierwszym okresie i 200 mln zł, w kolejnym. Czy jest to wystarczająca kwota? Wszystko zależy od wielkości dłużników i instrumentów niezbędnych do zastosowania. KOWR będzie uczestnikiem dwóch procesów: udzielania gwarancji spłat kredytu restrukturyzacyjnego i przeniesienia własności nieruchomości w zamian za zwolnienie z długu. Mechanizmy te mają na celu pomóc rolnikowi wyjść z pętli zadłużenia i umożliwić im normalne funkcjonowanie.

6. Nowa inicjatywa Early Warning Europe, wdrażana w Polsce przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości i Fundację Firmy Rodzinne, ma na celu wsparcie przedsiębiorców i firm znajdujących się u progu problemów finansowych, tak aby pomóc im uniknąć procesu restrukturyzacyjnego. Wsparcie to może być zastosowane do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Na poziomie UE upada rocznie od 100 tys. do 200 tys. małych przedsiębiorstw, co niesie za sobą zarówno skutki ekonomiczne, jak i społeczne. KE rozpoczęła prace nad Dyrektywą, która da firmom po ogłoszeniu upadłości drugą szansę. Jednym z założeń nowych przepisów ma być budowa takiego systemu wsparcia w każdym państwie członkowskim. Stąd właśnie projekt Early Warning Europe. Jest to inicjatywa paneuropejska, ale z mocnym akcentem polskim. Jej celem będzie udzielanie bezpłatnej pomocy, nie obciążonej pomocą publiczną.

XI. Banki spółdzielcze w społecznościach lokalnych:

- Współpraca banków spółdzielczych z sektorem publicznym – finansowanie sektora agro, jednostek samorządu terytorialnego oraz pomoc kłękowa dla rolników

Moderator:

- *dr Mariusz Zygierewicz, Dyrektor Zespołu Ekonomiczno-Regulacyjnego Związku Banków Polskich*

Prezentacje wprowadzające:

- *Piotr Natkański, Menadżer w Departamencie Gwarancji i Poręczeń Banku Gospodarstwa Krajowego*
- *Joanna Helmans, Z-ca Dyrektora Departamentu Wsparcia Krajowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa*

Panel dyskusyjny:

- *Katarzyna Siemaszko – p.o. Prezesa Zarządu Warmińskiego Banku Spółdzielczego*
- *Krzysztof Sadurski – Zastępcę Prezesa Zarządu Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa*

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

- *Włodzimierz Kocoń – Wiceprezes Zarządu Banku Gospodarstwa Krajowego*
- *Paweł Tomczak – Dyrektor Biura Związku Gmin Wiejskich RP*
- *Arkadiusz Lewicki – Dyrektor Zespołu ds. Programów Publicznych i Środowisk Gospodarczych Związku Banków Polskich*

1. Istnieje wiele obszarów, w ramach których lokalne instytucje finansowe współpracują z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Są to m.in.: kredyty preferencyjne, kredyty pomostowe na sfinansowanie inwestycji dotowanych ze środków UE, prowadzenie rachunków beneficjentów programów realizowanych przez ARiMR, udzielanie przez banki spółdzielcze gwarancji bankowych, niezbędnych przy niektórych programach pomocowych ARiMR.

2. Następnie ARiMR poinformował uczestników Forum o nadchodzących zmianach zasad przy udzielaniu kredytów:

- a) Nowa linia kredytowa KSP – kredyty na zakup środków do produkcji rolnej.

Kredyty z linii KSP mogą być udzielane w 2018 r. producentowi rolnemu w rozumieniu przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, który z prowadzonej produkcji rolnej uzyskał w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku o udzielenie kredytu co najmniej 10.000 zł przychodu ze sprzedaży produktów rolnych wytworzonych w ramach działalności w zakresie rolnictwa.

- b) Kredyty klęskowe:

Podwyższono minimalną wysokość szkody w przypadku szkód w środku trwałym z 1050 zł do 3350 zł, a także marżę banków z 2,5% do 3,5%. W przypadku kredytów klęskowych inwestycyjnych i obrotowych obniżono i jednocześnie zrównano oprocentowanie płacone przez kredytobiorców (do 0,5%) posiadających ubezpieczenie co najmniej 50% powierzchni upraw, (z wyłączeniem łąk i pastwisk) lub co najmniej 50% liczby zwierząt gospodarskich.

- c) Zawieszenie spłaty kredytów preferencyjnych

Wprowadzono możliwość zawieszenia spłaty kapitału przez dłużnika oraz spłatę przez Agencję całości oprocentowania za kredytobiorcę przez okres nie dłuższy niż 2 lata, licząc od dnia zawieszenia przez bank spłaty kredytu.

3. Podkreślono, że banki spółdzielcze zawsze odgrywały istotną rolę w dystrybucji środków ARiMR, zarówno w ramach kredytów preferencyjnych, jak i dopłat.

4. Bank Gospodarstwa Krajowego bardzo pozytywnie ocenił współpracę z lokalnymi instytucjami finansowymi w zakresie wykorzystania narzędzi poręczeniowo-gwarancyjnych. Wyraził nadzieję na dalszą dobrą współpracę przy wspólnych działaniach, zwłaszcza w zakresie programów gwarancyjnych.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

5. W ramach korzyści dla banków spółdzielczych ze współpracy z BGK wskazano:
- możliwość wzmocnienie potencjału instytucjonalnego,
 - podniesienie jakości oraz efektywności działania
 - zdobycie kompetencji oraz doświadczenia w zakresie dystrybucji i wsparcia sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w obszarze unijnych instrumentów zwrotnych
 - szansę na pozyskanie nowych klientów,
 - możliwość nawiązania nowych relacji biznesowych,
 - uzyskanie wynagrodzenia z opłaty za zarządzanie powiązane z wynikami we wdrażaniu instrumentów finansowych.

6. W ramach dyskusji o udzielaniu finansowania ze wsparciem publicznym (której średnia wartość *de facto* jest bardzo niska), banki spółdzielcze wskazały, że borykają się z następującymi, istotnymi problemami:

- dużą pracochłonnością, m.in. przy ocenie zdolności kredytowej – niezależnie od rodzaju i wielkości kredytu,
- problemem z zabezpieczeniami i możliwością ich egzekwowania,
- zmniejszającą się ich opłacalnością dla banków spółdzielczych.

Powyższe kwestie, a także kierunek zmian rozwiązań regulacyjnych, mogą spowodować, że lokalne instytucje finansowe zaczną się bać udzielania finansowania rolnikom.

7. Obszary wiejskie obecnie borykają się z procesem dezagraryzacji, który jest nieco spowalniany istnieniem dopłat bezpośrednich. Głównym celem gmin wiejskich jest rozwój lokalny, wspierający kreowanie dobrych warunków życia swoich mieszkańców. Jest on realizowany poprzez oferowanie różnych usług i inicjatywy inwestycyjne. Dlatego dobrym obszarem do zacieśnienia współpracy między bankami spółdzielczymi a gminami wiejskimi byłaby wspólna analiza problemów z jakimi borykają się gminy i wypracowanie odpowiednich rozwiązań wspierających ich działania. Pod względem misyjnym gminy i lokalne instytucje finansowe mają przecież te same cele. Wskazano, że jednym z głównych wyzwań stojących przed gminami jest zdobycie nakładów na sfinansowanie projektów inwestycyjnych, przede wszystkim wodno-ściekowych i drogowych.

8. Zaproponowano powołanie wspólnego zespołu, składającego się z przedstawicieli administracji rządowej, organizacji związanych z obszarami wiejskimi, a także banków spółdzielczych, BGK i zrzeszeń bankowych. Celem prac powyższego zespołu byłoby określenie potrzeb społeczności lokalnych, możliwych do realizacji w ramach rządowego Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Planu dla Wsi. Współpraca pomiędzy różnymi podmiotami, w tym z udziałem instytucji finansowych jest elementem kluczowym dla sukcesu programu.

9. W ramach szeroko rozumianej absorpcji środków unijnych, banki są najbardziej zainteresowane finansowaniem komercyjnym, pomostowym finansowaniem wkładu własnego,

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

czy finansowaniem kosztów niekwalifikowanych. Lokalne instytucje finansowe występują w roli najbliższego partnera przedsiębiorcy i rolnika. Banki udzielają gwarancji, kredytują i świadczą inne usługi. Jednakże należy mieć na uwadze, że w obecnej perspektywie finansowej UE ta aktywność jest trudniejsza ze względu na dużą koncentrację środków w projektach proinnowacyjnych i badawczych.

10. Zwrócono uwagę, że banki spółdzielcze jako małe przedsiębiorstwa mogą również występować w roli beneficjenta środków unijnych i pozyskiwać środki z funduszy m.in. na szkolenie kadr.

11. Związek Banków Polskich posiada specjalny zespół ds. funduszy unijnych, w ramach którego oferowana jest pomoc w przygotowaniu do startu na pośredników finansowych w regionach i w operacyjnych programach krajowych.

XII. Banki spółdzielcze w oczach Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego: Wyniki inspekcji przeprowadzonej przez UKNF w bankach spółdzielczych oraz wnioski wypływające z BION

- *Mariusz Hajduk, Dyrektor Departamentu Inspekcji Bankowych Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego*
- *Paweł Rudolf, Dyrektor Departamentu Bankowości Spółdzielczej Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego*

1. Na podstawie inspekcji UKNF, przeprowadzonych w ubiegłym roku, wymieniono następujące zagadnienia, jako identyfikowane obszary wymagające poprawy w sektorze bankowości spółdzielczej:

a) Ocena zdolności kredytowej

- poziom kosztów przyjmowanych do oceny zdolności kredytowej,
- słaba jakość weryfikacji dokumentacji dostarczonej przez kredytobiorców,
- brak zróżnicowania poziomu wskaźnika DTI,
- przy ocenie zdolności kredytowej podmiotów gospodarczych istnieje problem z przestrzeganiem art. 70 Prawa bankowego.
- słaba jakość informacji pozyskiwanych do oceny zdolności kredytowej,
- zdarzały się przypadki braku oceny przedsięwzięć inwestycyjnych,
- odstęstwa w zakresie oceny zdolności kredytowej mogą występować, ale powinny być pod kontrolą.

b) Klasyfikacja i wycena ekspozycji kredytowych

- błędna klasyfikacja, zwłaszcza w kontekście sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw,

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

- kategoria ryzyka pod obserwacją,
- niedostateczna częstotliwość i zakres prowadzonych przeglądów,
- błędne uwzględnianie restrukturyzacji w procesie klasyfikacji,
- nieprawidłowa wycena certyfikatów emitowanych przez fundusze inwestycyjne,
- konieczność określenia przesłanek utraty wartości czy tworzenia zabezpieczeń ekspozycji kredytowych.

c) Zabezpieczenia ekspozycji kredytowych

- brak weryfikacji wartości przyjmowanych zabezpieczeń,
- brak monitorowania wartości zabezpieczeń,
- brak opracowania zasad korzystania z baz cen nieruchomości,
- brak korzystania z zewnętrznych baz nieruchomości przy braku własnych.

d) Testy warunków skrajnych

- założenia stosowane przez banki spółdzielcze nie odzwierciedlają warunków skrajnych,
- są przeprowadzane na niereprezentatywnej próbie,
- wnioski z wyników nie mają przełożenia na decyzje zarządce banków.

e) Proces restrukturyzacji

- brak identyfikacji restrukturyzacji, np. wielokrotnie prolongowanego kredytu,
- brak oceny ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy w sytuacji dokonywania restrukturyzacji,
- brak analizy efektywności tego procesu

f) Informacja zarządcza

- bywają przypadki, w których informacja zarządcza jest niekompletna, a nawet nie zawiera istotnych elementów związanych ze specyfiką działalności banku.

g) Ryzyko koncentracji

- brak dostosowania do przepisów rekomendacji C.

h) Pozostałe ustalenia

- brak rozdzielności funkcji w bankach.

2. W zakresie wniosków z BION banków spółdzielczych wskazano następujące obszary, jako najslabiej oceniane: ryzyko kredytowe, ryzyko koncentracji kredytowej, model biznesowy, a w ostatnim czasie poziom wskaźnika wyniku finansowego (przede wszystkim wynika to z problemów dot. tworzenia rezerw, zarządzanie ryzykiem kredytowym i klasyfikacją należności, a także wskaźnikiem C/I). Dlatego też w bieżącym roku powyższe obszary, a zwłaszcza wskaźnik wyniku finansowego, będą szczególnie brane pod uwagę przy ocenie BION.

3. UKNF zwrócił uwagę na pogorszenie się ostatniej oceny BION sektora bankowości spółdzielczej, w porównaniu do przeprowadzonej rok wcześniej – z 2 na 3. Jednakże znaczny wpływ na ten wynik ma sytuacja banków zrzeszających. Bez nich średnia ocena dla banków

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

spółdzielczych wynosiłaby 2,35. Kolejnym problemem jest nadanie przez Komisję lokalnym instytucjom finansowym ocenę 4,0. Oznacza to, że te podmioty są na skraju upadłości.

4. UKNF podkreślił, że wyniki oceny mają istotny wpływ przy wyborze banków spółdzielczych do przeprowadzenia inspekcji, a samo badanie sprawdza umiejętność banku do realnej samooceny.

5. Najważniejsze zalecenia przekazywane bankom na podstawie wyników oceny BION dotyczą następujących obszarów:

a) Regulacje wewnętrznych

- proces ich wprowadzania i przestrzegania,

- zgodność z prawem,

- dostosowanie regulacji do prowadzonej działalności

b) Stosowanie limitów ostrożnościowych i wyznaczanie ich w zależności od skali i złożoności prowadzonej działalności, czy norm nadzorczych

c) Przy ryzyku kredytowym kwestia stosowania odstępstw

- skala stosowania odstępstw,

- brak ich monitorowania

d) Stosowanie pomniejszych utworzonych rezerw celowych

e) Analiza modelu biznesowego

- brak planów,

- brak planowania strategicznego,

- brak zachowania formalnej prawidłowości,

- brak dokonywania korekt w planie finansowym banków.

f) Ryzyko płynności finansowania,

g) Adekwatność kapitałowa

6. Uczestnicy Forum otrzymali również informację na temat planowanych zmian w metodyce BION pod kątem nowych obszarów, jakie będą uwzględniane w kolejnym badaniu.

Będą one dotyczyć zwłaszcza obszarów:

a) Biegłych rewidentów,

b) W ramach ryzyka operacyjnego większy nacisk będzie kładziony na ryzyko IT,

c) Ocena stabilności: zarządzania bankiem i analiza modelu biznesowego,

d) Ocena adekwatności kapitałowej

e) Ocena adekwatności płynnościowej,

f) Zakres badanych obszarów w danym cyklu – ułkon w kierunku przestrzegania zasady proporcjonalności dla banków spółdzielczych.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

XIII. Możliwości ograniczenia sprawozdawczości dla banków spółdzielczych:

- Planowane zmiany w sprawozdawczości banków i możliwości stosowania zasady proporcjonalności

- *Anna Trzecińska, Wiceprezes Narodowego Banku Polskiego*

1. W ramach przeglądu zrobionego przez Narodowy Bank Polski, w obszarze obowiązujących banki spółdzielcze wymogów sprawozdawczych, wskazano iż w większości są one uwarunkowane wymogami Unii Europejskiej. Jednakże zgodnie z definicją zasady proporcjonalności w art. 99 ust. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 (CRR), muszą one być proporcjonalne do charakteru, skali i stopnia złożoności działalności instytucji.

2. Obszary, w których stosowana jest zasada proporcjonalności, a mimo to często lokalne instytucje finansowe i tak przekazują informacje, to:

a) Asset Encumbrance – formularze progowe: F33, F34, F36.01, F36.02 – żaden bank spółdzielczy nie raportuje formularzy progowych;

b) COREP – formularze progowe: C09, C17.01, C17.02, C33 – żaden bank spółdzielczy nie raportuje formularza C09; formularz C33 raportuje 490 banków spółdzielczych; w przypadku formularzy z grupy C17 żaden bank spółdzielczy nie spełnia progę, niemniej wypełnia ten formularz 145 banków;

c) FINREP Skonsolidowany – formularze progowe: F20.01 do F20.07, F21, F22 – pakiet nie jest sprawozdawany przez banki spółdzielcze; bank zrzeszający BPS na bazie skonsolidowanej raportuje formularze progowe F21 i F22;

d) Płynność – LCR, NSFR, ALMM – wysokość aktywów banku, wartość konkretnych ekspozycji czy udział poszczególnych walut wpływa np. na obowiązek raportowania poszczególnych walut osobno lub zbiorczo w pakietach dotyczących płynności czy też częstotliwości przekazywania danych formularzy (LCR, NSFR, ALMM) - w pakiecie ALMM banki spółdzielcze nie spełniają progów i korzystają z możliwości raportowania danych na bazie kwartalnej a nie miesięcznej; w pakietach LCR, NSFR i ALMM cztery banki raportują formularze progowe w walutach obcych (EUR), pozostałe nie spełniające progów korzystają z możliwości prezentowania jedynie pozycji: „Waluty razem” oraz „PLN”.

3. Uczestnicy Forum zostali poinformowani o planowanych zmianach w ramach sprawozdawczości ostrożnościowej:

- a) Zmiany obowiązujące od 12/2018 (wersja 2.8 taksonomii XBRL):

- Pakiet COREP – zmiany w zakresie formularzy dotyczących ostrożnej wyceny, sekurytyzacji oraz współczynników wypłacalności w ramach filara II

- Pakiet Benchmarking

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

- Pakiet Asset Encumbrance

b) Zmiany obowiązujące od 03/2020 (wersja 2.9 taksonomii XBRL):

- Pakiet COREP – zmiany w zakresie formularzy dotyczących sekurytyzacji

- Pakiet LCR

- Pakiet FINREP Skonsolidowany – zmiany w zakresie formularzy dotyczących aktywów nieobsługiwanych, restrukturyzacji, kosztów operacyjnych i administracyjnych oraz leasingu.

4. W zakresie statystyki monetarnej NBP przyjął opcję zbierania danych tylko od wytypowanej próby banków, aby nie obciążać instytucji finansowych nadmierną sprawozdawczością, mimo, że było to rozwiązanie bardziej skomplikowane dla NBP.

W próbie tej znalazło się tylko 5 banków spółdzielczych (musiały się znaleźć, aby próba była reprezentatywna). Jest to złożona, trudna sprawozdawczość, dlatego większość lokalnych instytucji finansowych została z niej wyłączona.

5. W zakresie inicjatyw dotyczących sprawozdawczości Europejskiego Systemu Banków Centralnych zostało podkreślone, że NBP, wspólnie z KNF i BFG, prowadzi prace nad możliwością wdrożenia systemu AnaCredit na poziomie krajowym, tak aby spełniał on obecne potrzeby regulatorów, i aby w przyszłości nie było konieczności przeprowadzania jego istotnych zmian. Proces ten będzie wprowadzany stopniowo. Przedstawicielka NBP podkreśliła, że AnaCredit stanowi przyszłość sprawozdawczości, ponieważ jest odpowiedzią na nadmierne, zróżnicowane i powielające wymogi, z jakimi banki muszą borykać się obecnie.

6. NBP zaproponował organizację spotkania w październiku br. z ekspertami bankowymi, w celu przeprowadzenia szczegółowej dyskusji dotyczącej konkretnych, nadmiernych obszarów sprawozdawczych, w r których powielane jest przekazywanie tych samych danych i podjęcie działań na rzecz ich ograniczenia.

Prezes Krzysztof Pietraszkiewicz podziękował wszystkim uczestnikom za udział w obradach i dokonał oficjalnego zamknięcia Forum Liderów Banków Spółdzielczych 2018.

Opracowanie: Katarzyna Pawlik

Akceptacja: Mariusz Zygierewicz